

Dones a l'altar? 10 claus per entendre què ha canviat el Vaticà

Dm, 12/01/2021 per Catalunya Religió

(*Laura Mor -CR*) L'Església catòlica reconeix per primera vegada un ministeri litúrgic on caben les dones. Això és un servei oficial, formal i estable, un enviament concret, amb un ritual específic, i vàlid per a tota mena de celebracions. Aquest dilluns 11 de gener [ha entrat en vigor](#) una modificació del Codi de Dret Canònic que admet les dones com a lectores i acòlites. Sense ser un ministeri ordenat, com el diaconat o el sacerdoci, sí que serveix per recordar que la litúrgia no és només cosa de capellans.

Davant de la presència real i activa de les dones en les celebracions de moltes comunitats, aquesta inclusió legislativa ha generat interrogants, sorpresa i escepticisme. Són crítiques que qualifiquen l'operació de "cosmètica", creuen que arriba tard i exposen dubtes sobre l'aplicació i l'acollida que tindrà en cada diòcesi.

Però també es veu com un pas imprescindible en el reconeixement de la dignitat i la igualtat dels laics a l'Església, siguin homes o dones. I per normalitzar la presència de la dona en els diversos espais eclesials.

A continuació responem deu preguntes clau per mirar d'aclarir l'abast de la nova legislació:

1. En què ha canviat el Codi de Dret Canònic?

El papa ha suprimit l'especificació "homes laics" en el redactat del primer paràgraf del canó 230: "Els laics d'una edat i uns dons determinats per decret de la Conferència Episcopal podran ser assumits permanentment, mitjançant el ritu litúrgic establert, en els ministeris de lectors i acòlits". Per tant, aixeca la barrera que impedia l'accés a la dona a aquests ministeris litúrgics.

2. Què són els ministeris del lectorat i l'acolat?

Abans se'n deien ordes menors, perquè s'entenien com un pas previ als ordes majors, que són el diaconat, el presbiterat i l'episcopat. De facto, el lectorat i l'acolat han quedat restringits a homes en procés per ser clergues: "Abans que algú sigui promogut al diaconat, tant permanent com transitori, cal que rebi els ministeris de lector i d'acolat i els exerceixi durant un temps convenient", diu el [cànon 1035](#) del Codi de Dret Canònic.

El lector és qui llegeix les Sagrades Escripures durant la litúrgia: la primera lectura i el salm, de l'Antic Testament, i la segona lectura, de les cartes apostòliques; però no l'evangeli, que correspon de manera ordinària a diaques, capellans i bisbes. El lector també llegeix les pregàries dels fidels i pot dirigir cants. Té com a missió principal assegurar el servei de la Paraula.

L'acolat correspon a la figura adulta de l'escolà. És a dir, assisteix i ajuda als serveis de l'altar, dona suport als sacerdots -diaques, capellans o bisbes- durant l'eucaristia. Però no només durant els oficis, sinó també a l'hora de preparar la celebració, i també fora d'aquestes, per exemple, repartint la comunió als malalts.

3. Si les dones ja repartien la comunió i llegien els textos a missa, quina és la novetat?

Convé diferenciar el que és una tasca puntual i espontània, d'un encàrrec estable en el temps. És molt freqüent a casa nostra que les dones llegeixin les lectures prèvies a l'evangeli, portin el pa i el vi per consagrar a l'altar o que el reparteixin a l'assemblea després de la consagració per part del capellà. El Missal Romà ([OGMR 100-107](#)) descriu aquestes pràctiques com a "ministeris de servei". Els poden exercir els laics sense distinció de gènere i sense cap ritual específic previ. I depenen, en part, de l'obertura i disposició del celebrant a la participació de la comunitat.

En algunes diòcesis catalanes també s'ha promogut la figura dels [laics en missió pastoral](#), que reben l'encàrrec especial del bisbe d'assistir el culte i d'atendre parròquies locals sense rector. O la dels [ministres extraordinaris de la comunió](#), que atenen determinades funcions en absència de prevere.

Però l'accés al lectorat o l'acolat que ara s'ha obert a les dones és tota una altra cosa. No és un servei puntual, sinó una missió oficial. La institució d'aquests ministeris litúrgics és permanent, per sempre. De fet, l'acolat actua sempre com a ministre extraordinari de la comunió.

4. Per què ara?

El papa Pau VI ja va promoure l'any 1972 aquests ministeris laicals seguint les intuïcions del Concili Vaticà II. Des de llavors, els homes laics, sense pretensió de ser diaques o preveres, ja haurien pogut ser instituïts lectors i acolats. Però només s'ha considerat preceptiu per als que es preparaven per al diaconat o el sacerdoci. I per als laics, això no s'ha concretat, ni s'ha procurat que tinguin una formació litúrgica específica per a accomplir aquest servei estable.

Ara, Francesc situa el canvi en el context del recent [Sínode de l'Amazònia](#), que va estudiar com atendre millor les comunitats més aïllades o que no disposaven de sacerdots ordenats. I el document final assenyalava la necessitat de pensar "nous

camins per a la ministerialitat eclesial”. Entre d’altres, els pares sinodals van demanar obrir el ministeri del lectorat a la dona.

També es va tornar a posar sobre la taula el diaconat femení. Però no va prosperar. Ara mateix hi ha en marxa una comissió d’estudi sobre aquesta possibilitat, però encara no ha presentat conclusions. En la carta que acompanya ara el *motu proprio* tampoc no hi fa referència.

5. Per a qui està pensat?

El nou cànon està pensat sobretot per a homes i dones, catequistes i responsables de comunitats, que fins ara es veien absolutament deslligats de qualsevol ritual i oficialitat en les celebracions litúrgiques. Posem per cas que una parròquia sigui pastoralment confiada a un laic o una laica. Amb el nou cànon s’obre la possibilitat que aquesta persona sigui també enviada a celebrar de forma oficial en nom de l’Església.

Amb tot, no té perquè ser automàtic i requerirà de la voluntat pastoral dels bisbes. El papa Francesc diu que correspon a cada Conferència Episcopal “establir criteris adequats per al discerniment i la preparació dels candidats”.

El papa Benet XVI ja va assenyalar el 2010 a l’exhortació [Verbum Domini](#) la necessitat d’una formació específica, “tant bíblica, litúrgica, com tècnica”, per al lectorat. Han de ser persones disposades, no només a aprendre sinó a formar altres persones. L’objectiu és oferir sempre un millor servei a l’altar i a la paraula. La mateixa comunitat cristiana ha de promoure, en la seva estructura, la preparació dels seus membres per a aquests ministeris.

6. Veurem dones al presbiteri?

Sí. L’Església catòlica haurà de normalitzar la figura d’homes i de dones laics amb aquest encàrrec específic –lectors o acòlits– en celebracions litúrgiques oficials, i no només en ocasions extraordinàries en absència de prevere.

A diferència de les tasques vinculades al lectorat, no és gaire habitual la presència de dones acòlits, que segueixin tota la celebració des de l’altar. Veure una dona tombant pel presbiteri d’una catedral –vestint alba o no– és una imatge contracultural que amb el canvi del dret canònic potser es podrà normalitzar. En certa manera serà útil per a desacomplexar la línia eclesial més rigorista i un toc d’alerta als bisbats que no permetin aquesta pràctica.

7. Aquesta figura existeix en altres esglésies cristianes?

La mateixa dignitat que l’Església atorga al laic cristià, home i dona, és compartida per totes les confessions cristianes. La diferència es produeix en la pràctica litúrgica. El cas més paradigmàtic és el de l’església anglicana, que compta amb dones sacerdot, que assumeixen el ministeri de celebrar l’Eucaristia. L’ordenació ministerial en el protestantisme històric –esglésies reformades, luteranes i, fins i tot, baptistes– no és un sacrament, però sí que té un pes important i una doctrina formalment reconeguda.

8. S’ha previst un ritual específic per a aquests casos?

La [cerimònia d’institució](#) de lectors i acòlits consisteix en la benedicció per part del

bisbe o pel superior major d'un institut religiós clerical. Com a símbol, els lectors reben el llibre de les Sagrades Escripures, i els acòlits, la patena amb pa o el calze amb vi. També contempla el lliurament d'un document que ho oficialitza. El detall es troba en el llibre del Ritual dels Ordes Sagrats i dels Ministeris.

La pràctica d'instituir laics no s'ha promogut fins ara, perquè només es podia donar als homes i es considerava absurd de fer-ho. El nou cànon pot ser una via de promoció i de reconeixement explícit, també amb aquest signe visible, de cara als laics, homes i dones, que fan aquest servei eclesial. Fer-ho oficial, dependrà de cada Conferència Episcopal.

9. Desdibuixa la diferència entre laics i capellans?

El ministeri principal del laic és l'apostolat en el món. La proposta no busca clericalitzar els laics. Els rols seguiran diferenciats, però no seran tan impermeables. Amb el nou cànon, el papa Francesc desdibuixa divisions entre el presbiterat i el laicat en aquests ministeris concrets. Un petit pas contra la inèrcia clerical de la història i la tradició de l'Església.

10. És una porta oberta al sacerdoci femení?

No. Mentre desapareix la diferència entre homes i dones en l'àmbit del servei laïcal, el text segueix marcant una diferència de grau en els ministeris ordenats. El Papa és clar en aquest punt: "Si pel que fa als ministeris ordenats l'Església 'no té en absolut la facultat de conferir l'ordenació sacerdotal a les dones' (cf. S. **Joan Pau II**, Carta Apostòlica [*Ordinatio sacerdotalis*](#), 22 de maig de 1994), per als ministeris no ordenats és possible, i avui sembla oportú superar aquesta reserva".

Es pot considerar un pas cap al diaconat femení? Molt difícilment. El lectorat i l'acolitat són els primers ministeris que reben els seminaristes i els candidats a diaques. Però per ara el text no ho esmenta com un pas previ, i distingeix amb claredat aquest ministeri laïcal de l'ordenació sacerdotal.